

Lluniwyd y ddogfen hon gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo'r sawl sy'n darllen y ddeddfwriaeth, ond nid yw'n fersiwn swyddogol o Fil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)

BIL YR AMGYLCHEDD HANESYDDOL (CYMRU) – EGLURHAD O WELLIANNAU ARFAETHEDIG Y LLYWODRAETH

Lluniwyd y ddogfen hon gan Swyddfa'r Cwnsleriaid Deddfwriaethol yn Llywodraeth Cymru. Fe'i bwriedir at ddibenion eglurhaol yn unig, i gynorthwyo'r darllenydd i ddeall effaith y gwelliannau sy'n cael eu cyflwyno yn enw Mick Antoniw AS i adrannau at Atodlenni penodol o Fil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru).

- Pan fo gwelliant yn cynnig bod testun yn cael ei **hepgor**, dangosir y testun ~~mewn coch â llinell drwydde~~
- Pan fo gwelliant yn cynnig bod testun yn cael ei **fewnosod**, dangosir y testun [wedi ei danlinellu mewn glas](#)
- Mae rhif uwchben y llinell, er enghraifft ^{1,2,3}, yn cyfeirio at y nodyn perthnasol yn y blwch sy'n dilyn adran neu Atodlen sy'n cynnwys gwelliant.

Dyddiad cyhoeddi: 25 Ionawr 2023

Bil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)

[FEL Y'I CYFLWYNWYD]

Deddf gan Senedd Cymru i gydgrynhoi deddfiadau penodol sy'n ymwneud â chadwraeth amgylchedd hanesyddol Cymru.

Gan ei fod wedi ei basio gan Senedd Cymru ac wedi derbyn cydsyniad Ei Mawrhydi, deddfir fel a ganlyn:

RHAN 1

...

RHAN 2

HENEBION O DDIDDORDEB HANESYDDOL ARBENNIG

PENNOD 1

TERMAU ALLWEDDOL

2 Ystyr "heneb" a "safle heneb"

- (1) Yn y Ddeddf hon ystyr "heneb" yw –
 - (a) unrhyw adeilad, unrhyw strwythur neu unrhyw waith (pa un ai uwchben wyneb y tir neu o dan wyneb y tir) ac unrhyw ogof neu unrhyw gloddiad;
 - (b) safle olion unrhyw adeilad, unrhyw strwythur neu unrhyw waith neu safle olion unrhyw ogof neu gloddiad;
 - (c) safle unrhyw gerbyd, unrhyw lestr, unrhyw gerbyd awyr neu unrhyw strwythur symudol arall, neu ran o wrthrych o'r fath, nad yw'n waith, nac yn ffurfio rhan o unrhyw waith, sy'n heneb o fewn paragraff (a) **Error! Reference source not found.**;
 - (d) safle olion unrhyw wrthrych neu unrhyw ran o wrthrych a grybwyllir ym mharagraff (c);
 - (e) safle unrhyw beth, neu unrhyw grŵp o bethau, sy'n dystiolaeth o weithgarwch dynol blaenorol (ac eithrio safle sy'n dod o fewn paragraff **Error! Reference source not found.**(b), (c) neu (d)).
- (2) At ddibenion is-adran (1) mae unrhyw beiriannau sydd wedi eu gosod yn sownd wrth heneb i'w trin fel pe baent yn rhan o'r heneb os na ellid eu datgysylltu heb eu datgymalu.
- (3) Nid yw is-adran (1)(a) yn gymwys i unrhyw adeilad crefyddol sy'n cael ei ddefnyddio am y tro at ddibenion crefyddol; ond mae hyn yn ddarostyngedig i unrhyw eithriadau a bennir mewn rheoliadau a wneir gan Weinidogion Cymru.
- (4) Nid yw is-adrannau (1)(c) a (d) yn gymwys –
 - (a) i safle unrhyw wrthrych neu ei olion oni bai bod lleoliad y gwrthrych hwnnw neu ei olion yn y safle penodol hwnnw yn fater o ddiddordeb i'r cyhoedd;

Lluniwyd y ddogfen hon gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo'r sawl sy'n darllen y ddeddfwriaeth, ond nid yw'n fersiwn swyddogol o Fil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)

- (b) i safle unrhyw lestr neu ei olion sy'n cael ei warchod gan orchymyn o dan adran 1 o Ddeddf Gwarchod Llongddrylliadau 1973 (p. 33) sy'n dynodi ardal o gwmpas y safle yn ardal gyfyngedig.
- (5) At ddibenion y Ddeddf hon mae safle heneb yn cynnwys nid yn unig y tir y mae ynddo ~~neu arno~~, [arno neu odano](#)¹ ond hefyd unrhyw dir sy'n rhan o'r tir hwnnw neu sy'n cydffinio â'r tir hwnnw y mae'n ymddangos i Weinidogion Cymru neu awdurdod lleol, wrth arfer mewn perthynas â'r heneb honno unrhyw un neu ragor o'u swyddogaethau hwy neu o'i swyddogaethau ef o dan y Rhan hon, ei fod yn hanfodol er mwyn cynnal a diogelu'r heneb.
- (6) Mae cyfeiriadau yn y Ddeddf hon at heneb yn cynnwys –
- (a) safle'r heneb o dan sylw,
 - (b) grŵp o henebion, ac
 - (c) unrhyw ran o heneb neu grŵp o henebion.
- (7) Mae cyfeiriadau yn y Ddeddf hon at safle heneb –
- (a) yn gyfeiriadau at yr heneb ei hun pan fo'n safle, a
 - (b) mewn unrhyw achos arall yn cynnwys yr heneb ei hun.
- (8) Yn yr adran hon mae "olion" yn cynnwys unrhyw arlliw neu unrhyw arwydd o fodolaeth flaenorol y peth o dan sylw.

Nodiadau:

- 1 Mae gwelliant 1 yn cyfeirio at hyn.

PENNOD 2

COFRESTR O HENEBION O BWYSIGRWYDD CENEDLAETHOL

...

PENNOD 3

RHEOLAETHU GWAITH SY'N EFFEITHIO AR HENEBION COFRESTREDIG

...

17 Y weithdrefn ar gyfer penderfynu ceisiadau ac effaith rhoi cydsyniad

- (1) Caiff Gweinidogion Cymru roi cydsyniad heneb gofrestredig mewn cysylltiad â'r holl waith neu unrhyw ran o'r gwaith y mae cais yn ymwneud ag ef.
- (2) Cyn penderfynu pa un ai i roi cydsyniad heneb gofrestredig ar gais, caiff Gweinidogion Cymru [wneud un neu ragor o'r canlynol](#)¹ –
- (a) peri i ymchwiliad lleol gael ei gynnal,
 - (b) rhoi cyfle i'r ceisydd, ac unrhyw berson arall, i ymddangos gerbron person a benodir gan Weinidogion Cymru a chael gwrandawriad ganddo, neu

Lluniwyd y ddogfen hon gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo'r sawl sy'n darllen y ddeddfwriaeth, ond nid yw'n fersiwn swyddogol o Fil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)

- (c) rhoi cyfle i'r ceisydd, ac unrhyw berson arall, i gyflwyno sylwadau ysgrifenedig i berson a benodir gan Weinidogion Cymru.
- (3) Cyn penderfynu pa un ai i roi cydsyniad heneb gofrestrdig ar gais, rhaid i Weinidogion Cymru –
 - (a) ym mhob achos, ystyried unrhyw sylwadau a gyflwynir gan unrhyw berson mewn cysylltiad â'r cais hwnnw, a
 - (b) os cynhaliwyd ymchwiliad neu wrandawriad neu os cyflwynwyd sylwadau yn unol ag is-adran (2)(c), ystyried adroddiad y person a gynhaliodd yr ymchwiliad neu'r gwrandawriad neu y cyflwynwyd y sylwadau iddo.
- (4) Rhaid i Weinidogion Cymru gyflwyno hysbysiad o'u penderfyniad mewn cysylltiad â'r cais i'r ceisydd ac i bob person sydd wedi cyflwyno sylwadau mewn cysylltiad â'r cais.
- (5) Mae cydsyniad heneb gofrestrdig yn cael effaith er budd yr heneb a phob person sydd â buddiant yn yr heneb am y tro; ond mae hyn yn ddarostyngedig i delerau'r cydsyniad.
- (6) Mae Atodlen 6 yn gymwys mewn perthynas ag achosion a gynhelir o dan is-adran (2).

Nodiadau:

- 1 Mae gwelliant 2 yn cyfeirio at hyn.

...

PENNOD 4

CYTUNDEBAU PARTNERIAETHAU HENEBION COFRESTRDIG

...

PENNOD 5

GORFODI RHEOLAETHAU SY'N YMWNEUD Â HENEBION COFRESTRDIG

...

34 Digollediad am golled neu ddifrod a achosir gan hysbysiad stop dros dro

- (1) Mae'r adran hon yn gymwys pan –
 - (a) na fo'r gwaith a bennir mewn hysbysiad stop dros dro, ar yr adeg y mae'r hysbysiad yn cymryd effaith, yn golygu torri adran **Error! Reference source not found.**11 (gofyniad i waith gael ei awdurdodi) nac amod y rhoddwyd cydsyniad heneb gofrestrdig yn ddarostyngedig iddo, neu
 - (b) bo Gweinidogion Cymru yn tynnu'n ôl hysbysiad stop dros dro ar ôl iddo gymryd effaith.
- (2) Nid yw'r adran hon yn gymwys yn rhinwedd is-adran (1)(b) pan –
 - (a) bo cydsyniad heneb gofrestrdig wedi ei roi ar gyfer y gwaith a bennir yn yr hysbysiad stop dros dro ar ôl i'r hysbysiad gymryd effaith, a
 - (b) bo Gweinidogion Cymru yn tynnu'r hysbysiad yn ôl ar ôl i'r cydsyniad hwnnw gael ei roi.

Lluniwyd y ddogfen hon gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo'r sawl sy'n darllen y ddeddfwriaeth, ond nid yw'n fersiwn swyddogol o Fil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)

- (3) Mae gan unrhyw berson a chanddo fuddiant yn yr heneb neu'r tir y mae'r hysbysiad yn ymwneud â hi neu ag ef ar **y diwrnod yr adeg**¹ y mae'r hysbysiad yn cymryd effaith hawlogaeth, wrth wneud hawliad i Weinidogion Cymru, i gael ei ddigolledu ganddynt am unrhyw golled neu unrhyw ddifrod a ddioddefir gan y person y gellir ei phriodoli neu ei briodoli'n uniongyrchol i effaith yr hysbysiad.
- (4) Mae'r golled neu'r difrod y mae digollediad yn daladwy amdani neu amdano yn cynnwys unrhyw swm sy'n daladwy gan yr hawlydd mewn cysylltiad â thor contract a achosir drwy gymryd camau gweithredu sy'n angenrheidiol i gydymffurfio â'r hysbysiad.
- (5) Nid oes digollediad yn daladwy o dan yr adran hon am golled neu ddifrod y gallai'r hawlydd fod wedi ei hosgoi neu ei osgoi—
 - (a) drwy ddarparu gwybodaeth yr oedd hysbysiad gwybodaeth a gyflwynwyd gan Weinidogion Cymru o dan adran 197 yn ei gwneud yn ofynnol i'r hawlydd ei darparu, neu
 - (b) drwy gydweithredu â Gweinidogion Cymru mewn unrhyw ffordd arall wrth ymateb i hysbysiad o'r fath.
- (6) Rhaid i hawliad am ddigollediad o dan yr adran hon gael ei wneud yn ysgrifenedig o fewn 6 mis sy'n dechrau—
 - (a) mewn achos sy'n dod o fewn is-adran (1)(a) ond nid o fewn is-adran (1)(b), â'r diwrnod y mae'r hysbysiad stop dros dro yn cymryd effaith;
 - (b) mewn achos sy'n dod o fewn is-adran (1)(b), â'r diwrnod y mae'r hysbysiad wedi ei dynnu'n ôl.

Nodiadau:

- 1 Mae gwelliant 3 yn cyfeirio at hyn.

...

36 Cyflwyno hysbysiad gorfodi a'r hysbysiad yn cymryd effaith

- (1) Rhaid i hysbysiad gorfodi bennu—
 - (a) y dyddiad y mae i gymryd effaith, a
 - (b) o fewn pa gyfnod y mae rhaid stopio'r gwaith a bennir yn yr hysbysiad neu y mae rhaid cymryd y camau a bennir ynddo.
- (2) Mae'r hysbysiad yn cymryd effaith ar ddechrau'r diwrnod a bennir o dan is-adran (1)(a); ond pan fo apêl yn cael ei gwneud yn erbyn yr hysbysiad o dan adran 39, mae hyn yn ddarostyngedig i is-adran (4) o'r adran honno.
- (3) Caiff hysbysiad gorfodi bennu cyfnodau gwahanol ar gyfer stopio gwaith gwahanol neu gymryd camau gwahanol.
- (4) Pan fo Gweinidogion Cymru yn dyroddi hysbysiad gorfodi, rhaid iddynt gyflwyno copi o'r hysbysiad—
 - (a) i bob perchennog a phob meddiannydd ar yr heneb neu'r tir y mae'r hysbysiad yn ymwneud â hi neu ag ef;

Lluniwyd y ddogfen hon gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo'r sawl sy'n darllen y ddeddfwriaeth, ond nid yw'n fersiwn swyddogol o Fil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)

- (b) os yw'r heneb neu'r tir wedi ei gosod neu ei osod ond nad y lesddeiliad yw'r meddiannydd, i'r lesddeiliad, ac
 - (c) i unrhyw berson arall a chanddo fuddiant yn yr heneb neu'r tir y mae Gweinidogion Cymru yn ystyried bod yr hysbysiad yn effeithio'n sylweddol arno.
- (5) Rhaid ~~cyflwyno'r~~ cyflwyno pob copi o'r¹ hysbysiad –
- (a) cyn diwedd 28 o ddiwrnodau ar ôl y diwrnod y dyroddir yr hysbysiad, a
 - (b) o leiaf 28 o ddiwrnodau cyn y dyddiad a bennir yn yr hysbysiad fel y dyddiad y mae i gymryd effaith.

Nodiadau:

- 1 Mae gwelliant 4 yn cyfeirio at hyn.

...

39 Apêl yn erbyn hysbysiad gorfodi

- (1) Caiff person y cyflwynir copi o¹ hysbysiad gorfodi iddo, neu unrhyw berson arall a chanddo fuddiant yn yr heneb neu'r tir y mae'r hysbysiad yn ymwneud â hi neu ag ef, apelio i lys ynadon yn erbyn yr hysbysiad.
- (2) Caniateir gwneud apêl ar un neu ragor o'r seiliau a ganlyn –
 - (a) nad yw'r materion yr honnir eu bod yn torri adran **Error! Reference source not found.**¹¹ neu amod mewn cydsyniad heneb gofrestredig wedi digwydd;
 - (b) nad yw'r materion hynny (os digwyddasant) yn doriad o'r fath;
 - (c) bod yr amodau canlynol wedi eu bodloni –
 - (i) bod gwaith i'r heneb neu'r tir yn angenrheidiol ar frys er lles diogelwch neu iechyd,
 - (ii) bod y gwaith a gyflawnwyd wedi ei gyfyngu i isafswm y mesurau a oedd yn angenrheidiol ar unwaith, a
 - (iii) i hysbysiad ysgrifenedig a oedd yn cyfiawnhau'n fanwl fod angen y gwaith gael ei roi i Weinidogion Cymru cyn gynted ag yr oedd yn rhesymol ymarferol;
 - (d) na chyflwynwyd copi o'r hysbysiad gorfodi i berson fel yr oedd yn ofynnol gan adran 36**Error! Reference source not found.**;
 - (e) bod y cyfnod y mae'r hysbysiad yn ei gwneud yn ofynnol i unrhyw waith gael ei stopio neu unrhyw gamau gael eu cymryd ynddo yn afresymol o fyr.
- (3) Rhaid i apêl gael ei gwneud cyn y dyddiad a bennir yn yr hysbysiad fel y dyddiad y mae i gymryd effaith.
- (4) Pan fo apêl yn cael ei gwneud, nid yw'r hysbysiad yn cael effaith hyd nes bod yr apêl yn cael ei phenderfynu'n derfynol neu ei thynnu'n ôl.
- (5) Ar apêl o dan yr adran hon, caiff llys ynadon gadarnhau'r hysbysiad neu ei ddiddymu.

Lluniwyd y ddogfen hon gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo'r sawl sy'n darllen y ddeddfwriaeth, ond nid yw'n fersiwn swyddogol o Fil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)

- (6) Caiff y llys gadarnhau hysbysiad hyd yn oed os na chyflwynwyd copi ohono i berson yr oedd adran 36 yn ei gwneud yn ofynnol i gopi gael ei gyflwyno iddo, os yw'r llys wedi ei fodloni nad yw'r methiant wedi cael effaith andwyol sylweddol ar y person.

Nodiadau:

- 1 Mae gwelliant 5 yn cyfeirio at hyn.

PENNOD 6

CAFFAEL, GWARCHEIDIAETH A MYNEDIAD Y CYHOEDD

...

PENNOD 7

CYFFREDINOL

...

RHAN 3

ADEILADAU O DDIDDORDEB PENSAERNÏOL NEU HANESYDDOL ARBENNIG

PENNOD 1

RHESTRU ADEILADAU O DDIDDORDEB ARBENNIG

76 Dyletswydd i gynnal a chyhoeddi rhestr o adeiladau

- (1) Rhaid i Weinidogion Cymru gynnal rhestr o adeiladau y mae rhaid iddi gynnwys pob adeilad yng Nghymru y maent yn ystyried ei fod o ddiddordeb pensaernïol neu hanesyddol arbennig, a rhaid iddynt gyhoeddi'r rhestr gyfredol.
- (2) Caiff Gweinidogion Cymru ddiwygio'r rhestr drwy –
- (a) ychwanegu adeilad,
 - (b) dileu adeilad, neu
 - (c) diwygio'r cofnod ar gyfer adeilad.
- (3) Wrth ystyried a ddylai adeilad gael ei gynnwys yn y rhestr, caiff Gweinidogion Cymru ystyried nid yn unig yr adeilad ei hun ond hefyd –
- (a) unrhyw ffordd y mae'r tu allan i'r adeilad yn cyfrannu at ddiddordeb pensaernïol neu hanesyddol unrhyw grŵp o adeiladau y mae'n ffurfio rhan ohono, a
 - (b) dymunoldeb diogelu unrhyw nodwedd artiffisial o'r adeilad ar sail ei diddordeb pensaernïol neu hanesyddol.
- (4) Yn is-adran (3)(b) ystyr "nodwedd artiffisial" yw unrhyw nodwedd o'r adeilad sy'n cynnwys strwythur neu wrthrych artiffisial –
- (a) sy'n sownd wrth yr adeilad, neu
 - (b) sy'n ffurfio rhan o'r tir ac sydd o fewn cwrtel yr adeilad.

Lluniwyd y ddogfen hon gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo'r sawl sy'n darllen y ddeddfwriaeth, ond nid yw'n fersiwn swyddogol o Fil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)

- (5) Yn y Ddeddf hon ystyr “adeilad rhestredig” yw adeilad sydd wedi ei gynnwys yn y rhestr a gynhelir o dan yr adran hon, ac mae'n cynnwys –
- (a) unrhyw strwythur neu unrhyw wrthrych artiffisial sy'n sownd wrth yr adeilad [ac sy'n atodol iddo](#)¹;
 - (b) unrhyw strwythur neu unrhyw wrthrych artiffisial arall –
 - (iv) sy'n ffurfio rhan o'r tir ac wedi gwneud hynny ers cyn 1 Gorffennaf 1948, a
 - (v) a oedd o fewn cwrttil yr adeilad, [ac yn atodol iddo](#)² ar y dyddiad y cynhwyswyd yr adeilad yn y rhestr am y tro cyntaf, neu ar 1 Ionawr 1969, pa un bynnag oedd y diweddaraf.
- (6) Yn y Rhan hon –
- (a) ystyr “rhestru” adeilad yw diwygio'r rhestr drwy ychwanegu'r adeilad;
 - (b) ystyr “dadrestru” adeilad yw diwygio'r rhestr drwy ddileu'r adeilad.

Nodiadau:

- 1 Mae gwelliant 6 yn cyfeirio at hyn.
- 2 Mae gwelliant 7 yn cyfeirio at hyn.

...

PENNOD 2

RHEOLAETHU GWAITH SY'N EFFEITHIO AR ADEILADAU RHESTREDIG

...

97 Pŵer i roi cydsyniad yn ddarostyngedig i amodau

- (1) Caniateir rhoi cydsyniad adeilad rhestredig yn ddarostyngedig i amodau.
- (2) Caniateir i amod, er enghraifft, ei gwneud yn ofynnol –
 - (a) i nodweddion penodol yr adeilad rhestredig gael eu diogelu, naill ai fel rhan ohono neu ar ôl cael eu datgysylltu ohono;
 - (b) i unrhyw ddifrod a achosir i'r adeilad gan y gwaith gael ei unioni ar ôl i'r gwaith gael ei gwblhau;
 - (c) i'r adeilad neu unrhyw ran ohono gael ei ailadeiladu neu ei hailadeiladu ar ôl cyflawni unrhyw waith, gan ddefnyddio deunyddiau gwreiddiol i'r graddau y bo'n ymarferol a chan wneud unrhyw addasiadau, a bennir yn yr amodau, i'r tu mewn i'r adeilad.
- (3) Caniateir rhoi cydsyniad hefyd yn ddarostyngedig i amod sy'n ei gwneud yn ofynnol i fanylion penodedig y gwaith (pa un a ydynt wedi eu nodi mewn cais am gydsyniad ai peidio) gael eu cymeradwyo'n ddiweddarach.
- (4) Rhaid i amod a osodir o dan is-adran (3) **Error! Reference source not found.** –
 - (a) yn achos cydsyniad a roddir gan awdurdod cynllunio, ei gwneud yn ofynnol cael cymeradwyaeth yr awdurdod hwnnw;

Lluniwyd y ddogfen hon gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo'r sawl sy'n darllen y ddeddfwriaeth, ond nid yw'n fersiwn swyddogol o Fil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)

- (b) yn achos cydsyniad a roddir gan Weinidogion Cymru, bennu pa un ai cymeradwyaeth yr awdurdod cynllunio neu gymeradwyaeth Gweinidogion Cymru sy'n ofynnol.
- (5) Rhaid i gydsyniad i ddymchwel adeilad rhestredig gael ei roi yn ddarostyngedig i amod na chaniateir i'r gwaith ddechrau –
- (a) hyd nes bod hysbysiad o'r cynnig i ddymchwel yr adeilad wedi ei roi i Gomisiwn Brenhinol Henebion Cymru, a
- (b) hyd nes, ar ôl rhoi'r hysbysiad hwnnw, fod y Comisiwn Brenhinol –
- (i) wedi cael mynediad rhesymol i'r adeilad am o leiaf 1 mis at ddiben ei gofnodi, neu
- (ii) wedi datgan yn ysgrifenedig ei fod wedi cwblhau cofnodi'r adeilad neu nad yw'n dymuno ei gofnodi.
- (6) Os rhoddir cydsyniad i ddymchwel adeilad rhestredig heb yr amod sy'n ofynnol gan is-adran (5) **Error! Reference source not found.**, mae i'w drin fel pe bai wedi ei roi yn ddarostyngedig i'r amod hwnnw.
- (7) Caniateir i gydsyniad i ddymchwel adeilad rhestredig hefyd gael ei roi yn ddarostyngedig i amod na chaniateir i'r gwaith ddechrau hyd nes –
- (a) bod contract ar gyfer gwaith i ailddatblygu'r safle wedi ei wneud, a
- (b) bod caniatâd cynllunio wedi ei roi ar gyfer y gwaith ailddatblygu hwnnw.
- (8) [Nid yw is-adrannau \(5\) a \(6\) yn atal amodau eraill rhag cael eu gosod at ddiben galluogi cofnodi adeilad rhestredig.](#)¹
- (8) Caiff Gweinidogion Cymru drwy reoliadau roi cyfeiriadau at gorff arall yn lle'r cyfeiriadau yn is-adran **Error! Reference source not found.**(5) at Gomisiwn Brenhinol Henebion Cymru.

Nodiadau:

- 1 Mae gwelliant 8 yn cyfeirio at hyn.

...

101 Y weithdrefn ar gyfer gwneud apêl

- (1) Rhaid gwneud apêl o dan adran 100 drwy gyflwyno hysbysiad o apêl i Weinidogion Cymru.
- (2) Caiff y seiliau dros apelio a ddatgenir yn yr hysbysiad gynnwys (ar eu pen eu hunain neu gyda seiliau eraill) –
- (a) honiad nad yw'r adeilad y mae'r apêl yn ymwneud ag ef o ddiddordeb pensaernïol neu hanesyddol arbennig ac y dylai gael ei ddadrestru, neu
- (b) yn achos adeilad sy'n ddarostyngedig i warchodaeth interim neu restru dros dro, honiad na ddylai'r adeilad gael ei restru.
- (3) Caiff Gweinidogion Cymru drwy reoliadau wneud darpariaeth ynghylch –

Lluniwyd y ddogfen hon gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo'r sawl sy'n darllen y ddeddfwriaeth, ond nid yw'n fersiwn swyddogol o Fil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)

- (a) ffurf hysbysiad o apêl (a gaiff gynnwys darpariaeth ar gyfer defnyddio ffurflen sydd i'w chyhoeddi neu i'w darparu gan Weinidogion Cymru neu berson arall);
 - (b) gwybodaeth y mae rhaid iddi gael ei chynnwys gyda hysbysiad o apêl;
 - (c) y ffordd a'r cyfnod y mae rhaid cyflwyno hysbysiad o apêl ynddi neu o'i fewn ([a gaiff gynnwys darpariaeth sy'n galluogi Gweinidogion Cymru i estyn y cyfnod](#))¹.
- (4) Mae adran 91 (hysbysiad i berchnogion adeilad) yn gymwys mewn perthynas ag apelau o dan adran **Error! Reference source not found.**100 sy'n ymwneud â cheisiadau am gydsyniad adeilad rhestredig neu i amodau gael eu hamrywio neu eu dileu, ond fel pe bai cyfeiriadau at gais a cheisydd yn gyfeiriadau at apêl ac apelydd.
- (5) Rhaid i'r cyfnod a bennir gan reoliadau o dan is-adran (3)(c) fod o leiaf 28 o ddiwrnodau sy'n dechrau â thrannoeth –
- (a) yn achos apêl o dan is-adran (2) o adran 100, y diwrnod y mae'r ceisydd yn cael hysbysiad o'r penderfyniad;
 - (b) yn achos apêl o dan is-adran (3) o'r adran honno, ddiwedd y cyfnod penderfynu (sydd â'r un ystyr ag yn yr is-adran honno).

Nodiadau:

- 1 Mae gwelliant 9 yn cyfeirio at hyn.

...

109 Hysbysiad prynu pan fo cydsyniad wedi ei wrthod, wedi ei roi yn ddarostyngedig i amodau, wedi ei addasu neu wedi ei ddirymu

- (1) Mae'r adran hon yn gymwys pan –
- (a) ar gais am gydsyniad adeilad rhestredig, fo cydsyniad yn cael ei wrthod neu ei roi yn ddarostyngedig i amodau, neu
 - (b) bo gorchymyn o dan adran 107 yn addasu neu'n dirymu cydsyniad adeilad rhestredig.
- (2) Os yw perchennog ar yr adeilad rhestredig y mae'r cais neu'r gorchymyn yn ymwneud ag ef yn honni –
- (a) bod y set gyntaf o amodau wedi ei bodloni mewn perthynas â'r adeilad, a
 - (b) bod y set gyntaf a'r ail set o amodau wedi eu bodloni mewn perthynas ag unrhyw dir cysylltiedig,
- caiff y perchennog gyflwyno hysbysiad prynu i'r awdurdod cynllunio y mae'r adeilad rhestredig yn ei ardal.
- (3) Mae hysbysiad prynu yn hysbysiad sy'n ei gwneud yn ofynnol i'r awdurdod cynllunio brynu buddiant y perchennog yn yr adeilad rhestredig a'r tir cysylltiedig.
- (4) Y set gyntaf o amodau yw –

Lluniwyd y ddogfen hon gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo'r sawl sy'n darllen y ddeddfwriaeth, ond nid yw'n fersiwn swyddogol o Fil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)

- (a) ~~nad oes modd gwneud defnydd rhesymol fuddiol o'r adeilad rhestredig na'r tir cysylltiedig, y cyflwynir yr hysbysiad mewn cysylltiad â hwy, bod yr adeilad rhestredig a'r tir cysylltiedig y cyflwynir yr hysbysiad mewn cysylltiad â hwy yn anefnyddiadwy¹~~ yn eu cyflwr presennol,
- (b) mewn achos pan fo cydsyniad adeilad rhestredig wedi ei roi ~~ar gyfer unrhyw waith yn ddarostyngedig i amodau neu wedi ei addasu drwy osod amodau, nad yw'n bosibl gwneud yr adeilad na'r tir fel bod modd gwneud defnydd rhesymol fuddiol ohonynt drwy gyflawni'r gwaith yn ddarostyngedig i amodau neu wedi ei addasu drwy osod amodau, nad yw'n bosibl gwneud yr adeilad na'r tir yn ddefnyddiadwy drwy gyflawni'r gwaith y mae'r cydsyniad yn ymwneud ag ef²~~ yn unol â'r amodau, ac
- (c) pa un bynnag, nad yw'n bosibl gwneud yr adeilad na'r tir ~~fel bod modd gwneud defnydd rhesymol fuddiol ohonynt yn ddefnyddiadwy³~~ drwy gyflawni unrhyw waith arall y rhoddwyd cydsyniad adeilad rhestredig ar ei gyfer neu y mae'r awdurdod cynllunio neu Weinidogion Cymru wedi ymrwmo i roi cydsyniad adeilad rhestredig ar ei gyfer.
- (5) Yr ail set o amodau yw –
- (a) na ellir gwahanu'n sylweddol y defnydd o'r tir cysylltiedig oddi wrth y defnydd o'r adeilad rhestredig, a
- (b) y dylid trin y tir cysylltiedig, ynghyd â'r adeilad, fel un daliad.
- (6) Yn yr adran hon ac yn Atodlen 9—
- ystyr "defnyddiadwy" ("usable"), mewn perthynas ag adeilad rhestredig neu dir cysylltiedig, yw bod modd gwneud defnydd rhesymol fuddiol ohono;
- ystyr "tir cysylltiedig" ("associated land"), mewn perthynas ag adeilad rhestredig, yw tir —
- (a) sy'n cynnwys yr adeilad, sy'n cydffinio ag ef neu sy'n gyfagos iddo, a
- (b) a berchnogir gyda'r adeilad.⁴
- (6) Wrth benderfynu a ~~oes modd i adeilad rhestredig a'r tir cysylltiedig gael eu defnyddio'n rhesymol fuddiol yw~~ adeilad rhestredig a'r tir cysylltiedig yn ddefnyddiadwy⁵ yn eu cyflwr presennol, rhaid anwybyddu defnydd arfaethedig o'r adeilad neu'r tir pe bai'n golygu –
- (a) cyflawni gwaith y mae cydsyniad adeilad rhestredig, nad yw wedi ei roi ac nad yw awdurdod cynllunio na Gweinidogion Cymru wedi ymrwmo i'w roi, yn ofynnol ar ei gyfer, neu
- (b) cyflawni datblygiad nad yw caniatâd cynllunio wedi ei roi ar ei gyfer ac nad yw awdurdod cynllunio na Gweinidogion Cymru wedi ymrwmo i roi caniatâd ar ei gyfer.
- (7) Nid yw adeilad rhestredig yn ~~un nad oes modd gwneud defnydd rhesymol fuddiol ohono~~ anefnyddiadwy⁶ yn ei gyflwr presennol –
- (a) os achoswyd cyflwr presennol yr adeilad gan doriad o adran 88 (gofyniad i waith gael ei awdurdodi) neu o amod y rhoddwyd cydsyniad adeilad rhestredig yn ddarostyngedig iddo, a

Lluniwyd y ddogfen hon gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo'r sawl sy'n darllen y ddeddfwriaeth, ond nid yw'n fersiwn swyddogol o Fil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)

- (b) pe gellid gwneud yr adeilad ~~fel bod modd ei ddefnyddio'n rhesymol fuddiol yn ddefnyddiadwy~~⁷ drwy gymryd camau sy'n ofynnol neu a allai fod yn ofynnol gan hysbysiad gorfodi o dan adran 123.

~~(8) Yn yr adran hon ac yn Atodlen 9, ystyr "tir cysylltiedig", mewn perthynas ag adeilad rhestredig, yw tir —~~

- ~~(a) sy'n cynnwys yr adeilad, sy'n cydffinio ag ef neu sy'n gyfagos iddo, a
(b) a berchnogir gyda'r adeilad.⁸~~

Nodiadau:

- 1 Mae gwelliant 10 yn cyfeirio at hyn.
- 2 Mae gwelliant 11 yn cyfeirio at hyn.
- 3 Mae gwelliant 12 yn cyfeirio at hyn.
- 4 Mae gwelliant 13 yn cyfeirio at hyn.
- 5 Mae gwelliant 14 yn cyfeirio at hyn.
- 6 Mae gwelliant 15 yn cyfeirio at hyn.
- 7 Mae gwelliant 16 yn cyfeirio at hyn.
- 8 Mae gwelliant 17 yn cyfeirio at hyn.

...

111 Darpariaeth bellach ynghylch cyflwyno hysbysiad prynu

- (1) Rhaid cyflwyno hysbysiad prynu o fewn 12 mis sy'n dechrau —
- (a) yn achos hysbysiad sy'n ymwneud â phenderfyniad i wrthod cydsyniad adeilad rhestredig neu i'w roi yn ddarostyngedig i amodau, â'r diwrnod y gwneir y penderfyniad, neu
 - (b) yn achos hysbysiad sy'n ymwneud â gorchymyn o dan adran 107 sy'n addasu neu'n dirymu cydsyniad adeilad rhestredig, â'r diwrnod y mae'r gorchymyn yn cymryd effaith.
- (2) Mewn achos pan fo Gweinidogion Cymru yn penderfynu apêl yn erbyn penderfyniad gan awdurdod cynllunio i wrthod cydsyniad adeilad rhestredig neu i'w roi yn ddarostyngedig i amodau, mae'r cyfeiriad yn is-adran (1)(a) at y diwrnod y gwneir y penderfyniad i'w ddarllen fel pe bai'n gyfeiriad at y diwrnod y mae Gweinidogion Cymru yn penderfynu'r apêl.
- (3) Caiff Gweinidogion Cymru ar unrhyw adeg estyn y cyfnod ar gyfer cyflwyno hysbysiad prynu mewn achos penodol, os ydynt wedi eu bodloni bod rhesymau da dros wneud hynny.
- (4) Caiff Gweinidogion Cymru drwy reoliadau wneud darpariaeth ynghylch sut y mae rhaid cyflwyno hysbysiad prynu.

Lluniwyd y ddogfen hon gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo'r sawl sy'n darllen y ddeddfwriaeth, ond nid yw'n fersiwn swyddogol o Fil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)

- (5) Pan fo hysbysiad atgyweirio wedi ei gyflwyno i berchennog ar adeilad rhestredig o dan adran 138, nid oes gan y perchennog hawlogaeth i gyflwyno hysbysiad prynu mewn cysylltiad â'r adeilad –
- (a) cyn diwedd y 3 mis sy'n dechrau â'r diwrnod y cyflwynir yr hysbysiad atgyweirio, neu
 - (b) os ~~yw'r awdurdod caffael yn ystod y cyfnod hwnnw yn dechrau caffael yr adeilad yn orfodol o dan adran 137~~ dechreuir caffael yr adeilad yn orfodol o dan adran 137 yn ystod y cyfnod hwnnw¹, oni bai bod y caffaeliad gorfodol yn cael ei derfynu.
- (6) Ni chaiff perchennog ar adeilad rhestredig sydd wedi cyflwyno hysbysiad prynu ddiwygio'r hysbysiad; ond nid yw hynny yn atal y perchennog rhag cyflwyno hysbysiad prynu pellach sy'n ymwneud â'r un penderfyniad neu'r un gorchymyn.
- (7) Os yw perchennog yn cyflwyno hysbysiad prynu pellach sy'n ymwneud â'r un penderfyniad neu'r un gorchymyn, mae'r hysbysiad cynharach i'w drin fel pe bai wedi ei dynnu'n ôl oni bai bod yr hysbysiad diweddarach yn datgan nad yw'r perchennog yn bwriadu ei dynnu'n ôl.
- (8) At ddibenion is-adran (5) mae caffaeliad gorfodol –
- (a) yn cael ei ddechrau ~~pan fydd yr awdurdod caffael yn cyflwyno'r hysbysiad sy'n ofynnol gan adran 12 o Ddeddf Caffael Tir 1981 (p. 67) neu baragraff 3(1) o Atodlen 1 i'r Ddeddf honno;~~
 - ~~(b) yn cael ei derfynu –~~
 - ~~(i) yn achos caffaeliad gan Weinidogion Cymru, pan fyddant yn penderfynu peidio â gwneud y gorchymyn prynu gorfodol;~~
 - ~~(ii) yn achos caffaeliad gan awdurdod cynllunio, pan fydd y gorchymyn wedi ei dynnu'n ôl neu pan fydd Gweinidogion Cymru yn penderfynu peidio â'i gadarnhau,~~
- ~~ac mae i "awdurdod caffael" yr ystyr a roddir gan adran 137(7).~~

—

- (i) gan awdurdod cynllunio pan fydd yn cyflwyno'r hysbysiad sy'n ofynnol gan adran 12 o Ddeddf Caffael Tir 1981 (p. 67);
 - (ii) gan Weinidogion Cymru pan fyddant yn cyflwyno'r hysbysiad sy'n ofynnol gan baragraff 3(1) o Atodlen 1 i'r Ddeddf honno;
- (b) mae caffaeliad gorfodol yn cael ei derfynu –
- (i) yn achos caffaeliad gan awdurdod cynllunio, pan fydd y gorchymyn prynu gorfodol wedi ei dynnu'n ôl neu pan fydd Gweinidogion Cymru yn penderfynu peidio â'i gadarnhau;
 - (ii) yn achos caffaeliad gan Weinidogion Cymru, pan fyddant yn penderfynu peidio â gwneud y gorchymyn prynu gorfodol.²

Nodiadau:

- 1 Mae gwelliant 18 yn cyfeirio at hyn.

2 Mae gwelliant 19 yn cyfeirio at hyn.

...

PENNOD 3

CYTUNDEBAU PARTNERIAETHAU ADEILADAU RHESTREDIG

...

PENNOD 4

GORFODI RHEOLAETHAU SY'N YMWNEUD AG ADEILADAU RHESTREDIG

Gwaith anawdurdodedig a difrod bwriadol: troseddau

...

122 Digollediad am golled neu ddifrod a achosir gan hysbysiad stop dros dro

- (1) Mae'r adran hon yn gymwys pan –
 - (a) na fo'r gwaith a bennir mewn hysbysiad stop dros dro, ar yr adeg y bydd yr hysbysiad yn cymryd effaith, yn golygu torri adran 88 (gofyniad i waith gael ei awdurdodi) neu amod y rhoddwyd cydsyniad adeilad rhestredig yn ddarostyngedig iddo, neu
 - (b) bo awdurdod cynllunio yn tynnu'n ôl hysbysiad stop dros dro ar ôl iddo gymryd effaith.
- (2) Nid yw'r adran hon yn gymwys yn rhinwedd is-adran (1)(b) pan –
 - (a) bo cydsyniad adeilad rhestredig wedi ei roi ar gyfer y gwaith a bennir yn yr hysbysiad stop dros dro ar ôl i'r hysbysiad gymryd effaith, a
 - (b) bo'r awdurdod cynllunio yn tynnu'r hysbysiad yn ôl ar ôl i'r cydsyniad hwnnw gael ei roi.
- (3) Mae gan unrhyw berson a chanddo fuddiant yn yr adeilad rhestredig y mae'r hysbysiad yn ymwneud ag ef ar ~~y diwrnod~~ [yr adeg](#)¹ y mae'r hysbysiad yn cymryd effaith hawlogaeth, wrth wneud hawliad i'r awdurdod cynllunio, i gael ei ddigolledu gan yr awdurdod am unrhyw golled neu unrhyw ddifrod a ddioddefir gan y person y gellir ei phriodoli neu ei briodoli'n uniongyrchol i effaith yr hysbysiad.
- (4) Mae'r golled neu'r difrod y mae digollediad yn daladwy amdani neu amdano yn cynnwys unrhyw swm sy'n daladwy gan yr hawlydd mewn cysylltiad â thor contract a achosir drwy gymryd camau gweithredu sy'n angenrheidiol i gydymffurfio â'r hysbysiad.
- (5) Nid oes digollediad yn daladwy o dan yr adran hon am golled neu ddifrod y gallai'r hawlydd fod wedi ei hosgoi neu ei osgoi –
 - (a) drwy ddarparu gwybodaeth yr oedd hysbysiad a gyflwynwyd gan yr awdurdod cynllunio o dan adran 197 o'r Ddeddf hon neu adran 16 o Ddeddf Llywodraeth Leol (Darpariaethau Amrywiol) 1976 (p. 57) yn ei gwneud yn ofynnol i'r hawlydd ei darparu, neu
 - (b) drwy gydweithredu â'r awdurdod cynllunio mewn unrhyw ffordd arall wrth ymateb i hysbysiad o'r fath.

Lluniwyd y ddogfen hon gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo'r sawl sy'n darllen y ddeddfwriaeth, ond nid yw'n fersiwn swyddogol o Fil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)

- (6) Rhaid i hawliad am ddiogollediad o dan yr adran hon gael ei wneud yn ysgrifenedig o fewn 6 mis sy'n dechrau –
- (a) mewn achos sy'n dod o fewn is-adran (1)(a) ond nid o fewn is-adran (1)(b), â'r diwrnod y mae'r hysbysiad stop dros dro yn cymryd effaith;
 - (b) mewn achos sy'n dod o fewn is-adran (1)(b), â'r diwrnod y mae'r hysbysiad wedi ei dynnu'n ôl.

Nodiadau:

- 1 Mae gwelliant 20 yn cyfeirio at hyn.

...

124 Cyflwyno hysbysiad gorfodi a'r hysbysiad yn cymryd effaith

- (1) Rhaid i hysbysiad gorfodi bennu –
- (a) y dyddiad y mae i gymryd effaith, a
 - (b) o fewn pa gyfnod y mae rhaid cymryd y camau a bennir ynddo.
- (2) Mae'r hysbysiad yn cymryd effaith ar ddechrau'r diwrnod a bennir o dan is-adran (1)(a); ond pan fo apêl yn cael ei gwneud yn erbyn yr hysbysiad o dan adran 127, mae hyn yn ddarostyngedig i adrannau 127(4)(a) a 184(5).
- (3) Caiff hysbysiad gorfodi bennu cyfnodau gwahanol ar gyfer cymryd camau gwahanol.
- (4) Pan fo awdurdod cynllunio yn dyroddi hysbysiad gorfodi, rhaid iddo gyflwyno copi o'r hysbysiad –
- (a) i bob perchennog a phob meddiannydd ar yr adeilad rhestredig y mae'r hysbysiad yn ymwneud ag ef, a
 - (b) i unrhyw berson arall a chanddo fuddiant yn yr adeilad y mae'r awdurdod yn ystyried bod yr hysbysiad yn effeithio'n sylweddol arno.
- (5) Rhaid ~~cyflwyno'r~~ cyflwyno pob copi o'r¹ hysbysiad –
- (a) cyn diwedd 28 o ddiwrnodau ar ôl y diwrnod y dyroddir yr hysbysiad, a
 - (b) o leiaf 28 o ddiwrnodau cyn y dyddiad a bennir yn yr hysbysiad fel y dyddiad y mae i gymryd effaith.

Nodiadau:

- 1 Mae gwelliant 21 yn cyfeirio at hyn.

...

PENNOD 5

CAFFAEL A DIOGELU ADEILADAU O DDIDDORDEB ARBENNIG

...

147 Camau ar gyfer diogelu adeiladau rhestredig sydd mewn cyflwr gwael

- (1) Caiff Gweinidogion Cymru drwy reoliadau wneud darpariaeth ar gyfer rhoi pwerau i awdurdodau lleol neu Weinidogion Cymru i gymryd camau i sicrhau bod adeiladau rhestredig sydd wedi mynd i gyflwr gwael yn cael eu diogelu'n briodol, ac mewn cysylltiad â rhoi'r pwerau hynny.
- (2) Caiff y rheoliadau, yn benodol, ddarparu ar gyfer –
 - (a) hysbysiadau sy'n ei gwneud yn ofynnol i berchnogion adeiladau rhestredig sydd wedi mynd i gyflwr gwael gyflawni gwaith i sicrhau eu bod yn cael eu diogelu'n briodol ("hysbysiadau diogelu");
 - (b) apelau yn erbyn hysbysiadau diogelu;
 - (c) troseddau am fethu â chydymffurfio â hysbysiadau diogelu.
- (3) Caiff rheoliadau o dan yr adran hon –
 - (a) datgymhwyso, neu gymhwyso neu atgynhyrchu gydag addasiadau neu hebddynt, unrhyw ddarpariaeth yn y Rhan hon neu Ran 5 neu 7;
 - (b) diwygio'r Rhan hon neu'r Rhannau hynny.
- (4) [Ni chaiff rheoliadau o dan yr adran hon wneud unrhyw ddarpariaeth sy'n rhwymo'r Goron.](#)¹

Nodiadau:

- 1 Mae gwelliant 22 yn cyfeirio at hyn.

...

PENNOD 6
CYFFREDINOL

...

157 Dehongli'r Rhan hon

Yn y Rhan hon –

mae "adeilad crefyddol esempt" ("*exempt religious building*") i'w ddehongli yn unol ag adran 156 **Error! Reference source not found.**;

ystyr "awdurdod lleol" ("*local authority*") yw –

- (a) cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol yng Nghymru;
- (b) awdurdod Parc Cenedlaethol yng Nghymru;
- (c) cyngor cymuned;
- (d) comisiynydd heddlu a throseddu yng Nghymru;
- (e) awdurdod tân ac achub yng Nghymru a gyfansoddwyd gan gynllun o dan adran 2 o Ddeddf y Gwasanaethau Tân ac Achub 2004 (p. 21) neu gynllun y mae adran 4 o'r Ddeddf honno yn gymwys iddo;
- (f) corff yng Nghymru sy'n gorff codi ardoll o fewn ystyr "levying body" yn adran 74(1) o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988 (p. 41);

Lluniwyd y ddogfen hon gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo'r sawl sy'n darllen y ddeddfwriaeth, ond nid yw'n fersiwn swyddogol o Fil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)

- (g) corff yng Nghymru y mae adran 75 o'r Ddeddf honno (ardollau arbennig) yn gymwys iddo;
- (h) cyd-fwrdd neu gyd-bwyllgor ~~y mae~~ os yw¹ pob un o'r awdurdodau sy'n ei gyfansoddi yn awdurdod lleol o fewn paragraffau **Error! Reference source not found.**(a) i (g);

ystyr "Cymru" ("Wales") yw ardal gyfunol y siroedd a'r bwrdeistrefi sirol yng Nghymru;

mae i "gwarchodaeth interim" ("interim protection") yr ystyr a roddir gan adran 79(3);

ystyr "hysbysiad gorfodi" ("enforcement notice") yw hysbysiad gorfodi a ddyroddir o dan adran 123 neu 134 (yn ôl y digwydd);

ystyr "hysbysiad stop dros dro" ("temporary stop notice") yw hysbysiad stop dros dro a ddyroddir o dan adran 119**Error! Reference source not found.**;

mae i "rhestru" ("listing") a "dadrestru" ("de-listing"), mewn perthynas ag adeilad, yr ystyron a roddir gan adran 76(6);

mae i "rhestru dros dro" ("temporary listing") yr ystyr a roddir gan adran 83(5).

Nodiadau:

- ¹ Mae gwelliant 23 yn cyfeirio at hyn.

RHAN 4

ARDALOEDD CADWRAETH

...

164 Gwaith brys i ddiogelu adeiladau mewn ardaloedd cadwraeth

- (1) Mae is-adran (2) yn gymwys pan fo Gweinidogion Cymru yn ystyried bod diogelu adeilad mewn ardal gadwraeth yn bwysig ar gyfer cynnal cymeriad neu olwg yr ardal honno.
- (2) Caiff Gweinidogion Cymru gyfarwyddo bod adran 144 (gwaith brys) yn gymwys i'r adeilad fel y mae'n gymwys i adeiladau rhestredig.
- (3) Pan fo cyfarwyddyd yn cael effaith mewn perthynas ag adeilad—
 - (a) mae adrannau 144 i 146 i'w darllen fel pe bai cyfeiriadau at adeilad rhestredig yn gyfeiriadau at yr adeilad.
 - (b) mae adran 144(7) i'w darllen fel pe bai paragraff (b) wedi ei hepgor.¹

Nodiadau:

1	Mae gwelliant 24 yn cyfeirio at hyn. Bydd hollti is-adran (3) i adlewyrchu'r ffaith fod paragraff (b) yn cael ei fewnosod yn cael ei drin fel newid argraffu, os caiff y gwelliant ei dderbyn.

...

RHAN 5

DARPARIAETH ATODOL YNGHYLCH ADEILADAU O DDIDDORDEB ARBENNIG AC ARDALEODD CADWRAETH

PENNOD 1

ARFER SWYDDOGAETHAU GAN AWDURDODAU CYNLLUNIO AC AWDURDODAU LLEOL ERAILL

...

PENNOD 2

ACHOSION GERBRON GWEINIDOGION CYMRU

...

174 Dewis o ymchwiliad, gwrandawriad neu weithdrefn ysgrifenedig

- (1) Rhaid i Weinidogion Cymru ym mhob achos benderfynu'r weithdrefn ar gyfer ystyried achos y mae'r adran hon yn gymwys iddo.
- (2) Rhaid i benderfyniad ddarparu i'r achos gael ei ystyried mewn un neu ragor o'r ffyrdd a ganlyn –
 - (c) mewn ymchwiliad lleol;
 - (d) mewn gwrandawriad;
 - (e) ar sail sylwadau ysgrifenedig.
- (3) Rhaid i Weinidogion Cymru wneud penderfyniad cyn diwedd y cyfnod a bennir mewn rheoliadau a wneir gan Weinidogion Cymru.
- (4) Caniateir i benderfyniad gael ei amrywio drwy benderfyniad pellach ar unrhyw adeg cyn penderfynu'r achos y mae'r penderfyniad yn ymwneud ag ef.
- (5) Rhaid i Weinidogion Cymru hysbysu'r personau a ganlyn am benderfyniad –
 - (a) y ceisydd neu'r apelydd (fel y bo'n briodol), a
 - (b) yr awdurdod cynllunio o dan sylw.
- (6) Rhaid i Weinidogion Cymru gyhoeddi'r meini prawf y byddant yn eu cymhwyso wrth wneud penderfyniadau.
- (7) Mae'r adran hon yn gymwys i'r achosion a ganlyn –
 - (a) cais a atgyfeirir at Weinidogion Cymru o dan adran 94 (atgyfeirio cais am gydsyniad adeilad rhestredig neu gydsyniad ardal gadwraeth neu i amrywio neu ddileu amodau);

Lluniwyd y ddogfen hon gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo'r sawl sy'n darllen y ddeddfwriaeth, ond nid yw'n fersiwn swyddogol o Fil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)

- (b) apêl o dan adran 100 (apêl yn erbyn penderfyniad neu fethiant i wneud penderfyniad ar gais am gydsyniad, i amrywio neu ddileu amodau neu i gymeradwyo manylion);
 - (c) cais am gydsyniad adeilad rhestredig [neu gydsyniad ardal gadwraeth](#)¹ a wneir i Weinidogion Cymru o dan adran 106 (gwaith brys ar dir y Goron);
 - (d) apêl o dan adran 127 (apêl yn erbyn hysbysiad gorfodi).
- (8) Caiff Gweinidogion Cymru drwy reoliadau ddiwygio is-adran (7) –
- (a) i ychwanegu achos o dan neu yn rhinwedd Rhan 3, Rhan 4 neu'r Rhan hon,
 - (b) i ddileu achos, neu
 - (c) i addasu disgrifiad o achos.

Nodiadau:

- 1 Mae gwelliant 25 yn cyfeirio at hyn.

...

179 Talu cynrychiolydd a benodir pan fo mynediad i dystiolaeth wedi ei gyfyngu

- (1) Mae'r adran hon yn gymwys os yw person wedi ei benodi o dan adran 178 yn gynrychiolydd a benodir at ddibenion ymchwiliad lleol, pa un a yw'r ymchwiliad yn digwydd ai peidio.
- (2) Caiff awdurdod gweinidogol gyfarwyddo person ("y person cyfrifol") i dalu ffioedd a threuliau'r cynrychiolydd a benodir.
- (3) Rhaid i'r person cyfrifol fod yn berson y mae'r awdurdod gweinidogol yn ystyried ei fod â ~~diddordeb yn yr ymchwiliad, neu y byddai wedi bod â diddordeb~~ [buddiant yn yr ymchwiliad, neu y byddai wedi bod â buddiant](#)¹ yn yr ymchwiliad, mewn perthynas –
 - (a) â diogelwch cenedlaethol, neu
 - (b) â'r mesurau a gymerwyd neu sydd i'w cymryd i sicrhau diogelwch unrhyw dir neu unrhyw eiddo arall.
- (4) Os nad yw'r cynrychiolydd a benodir a'r person cyfrifol yn gallu cytuno ar swm y ffioedd a'r treuliau, rhaid i'r swm gael ei benderfynu gan yr awdurdod gweinidogol a roddodd y cyfarwyddyd.
- (5) Rhaid i'r awdurdod gweinidogol beri i'r swm y cytunir arno rhwng y cynrychiolydd a benodir a'r person cyfrifol, neu a benderfynir gan yr awdurdod gweinidogol, gael ei ardystio.
- (6) Gellir adennill y swm ardystiedig oddi wrth y person cyfrifol fel dyled.

Nodiadau:

- 1 Mae gwelliant 26 yn cyfeirio at hyn. Gwelliant i'r testun Cymraeg yn unig yw hwn..

...

PENNOD 3

DILYSRWYDD PENDERFYNIADAU A'U CYWIRO

182 Dilysrwydd penderfyniadau a gorchmynion penodol sy'n ymwneud ag adeiladau

- (1) Ni chaniateir cwestiynu dilysrwydd penderfyniad neu orchymyn y mae'r adran hon yn gymwys iddo mewn unrhyw achos cyfreithiol ac eithrio cais am adolygiad statudol o dan adran 183.
- (2) Y penderfyniadau y mae'r adran hon yn gymwys iddynt yw –
 - (a) penderfyniad ar adolygiad o dan adran 81 (adolygu penderfyniad rhestru);
 - (b) penderfyniad ar gais a atgyfeirir at Weinidogion Cymru o dan adran 94 (atgyfeirio cais am gydsyniad adeilad rhestredig neu gydsyniad ardal gadwraeth neu i amrywio neu ddileu amodau);
 - (c) penderfyniad ar apêl o dan adran 100 (apêl yn erbyn penderfyniad neu fethiant i wneud penderfyniad ar gais am gydsyniad, i amrywio neu ddileu amodau neu i gymeradwyo manylion);
 - (d) penderfyniad ar gais am gydsyniad adeilad rhestredig neu gydsyniad ardal gadwraeth a wneir i Weinidogion Cymru o dan adran 106 (gwaith brys ar dir y Goron);
 - (e) penderfyniad o dan baragraff 2 o Atodlen 9 i gadarnhau neu beidio â chadarnhau hysbysiad prynu, gan gynnwys –
 - (i) penderfyniad i gadarnhau'r hysbysiad mewn perthynas â rhan yn unig o'r tir y mae'n ymwneud ag ef, a
 - (ii) penderfyniad i roi cydsyniad adeilad rhestredig, ~~neu gyfarwyddo bod rhaid rhoi cydsyniad adeilad rhestredig~~ neu gydsyniad ardal gadwraeth, neu gyfarwyddo bod rhaid rhoi cydsyniad¹, yn hytrach na chadarnhau'r hysbysiad mewn perthynas â'r tir neu unrhyw ran ohono;
 - (f) penderfyniad o dan adran 128(3)(a) neu (b) (penderfynu apêl yn erbyn hysbysiad gorfodi) i roi cydsyniad adeilad rhestredig neu gydsyniad ardal gadwraeth neu i ddileu amod mewn cydsyniad.
- (3) Y gorchmynion y mae'r adran hon yn gymwys iddynt yw –
 - (a) gorchymyn o dan adran 107 (addasu neu ddirymu cydsyniad) a wneir gan awdurdod cynllunio (pa un a yw wedi ei gadarnhau gan Weinidogion Cymru ai peidio) neu Weinidogion Cymru;
 - (b) gorchymyn o dan adran 115 (terfynu cytundeb partneriaeth adeilad rhestredig neu ddarpariaeth mewn cytundeb) a wneir gan awdurdod cynllunio neu Weinidogion Cymru;
 - (c) gorchymyn o dan adran 181 (gorchmynion sy'n ymwneud â chostau partiön) a wneir mewn cysylltiad â phenderfyniad a grybwyllir yn is-adran (2) neu orchymyn a grybwyllir ym mharagraff (a) neu (b).

Lluniwyd y ddogfen hon gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo'r sawl sy'n darllen y ddeddfwriaeth, ond nid yw'n fersiwn swyddogol o Fil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)

- (4) Nid yw'r adran hon yn atal unrhyw lys rhag arfer unrhyw awdurdodaeth mewn perthynas â gwrthodiad neu fethiant i wneud penderfyniad y mae'r adran hon yn gymwys iddo.

Nodiadau:

- 1 Mae gwelliant 27 yn cyfeirio at hyn.

...

184 Apelio i'r Uchel Lys yn erbyn penderfyniad sy'n ymwneud â hysbysiad gorfodi

- (1) Rhaid i reolau llys ddarparu, ~~pan fo Gweinidogion Cymru yn gwneud penderfyniad perthnasol, y caiff person sydd â buddiant naill ai—~~
- ~~(a) apelio i'r Uchel Lys yn erbyn y penderfyniad ar bwynt cyfreithiol, neu~~
 - ~~(b) ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru~~
- naill ai—
- (a) y caiff person sydd â buddiant apelio i'r Uchel Lys ar bwynt cyfreithiol yn erbyn penderfyniad perthnasol a wneir gan Weinidogion Cymru, neu
 - (b) pan fo Gweinidogion Cymru yn gwneud penderfyniad perthnasol, y caiff person sydd â buddiant ei gwneud yn ofynnol iddynt¹ ddatgan a llofnodi achos i gael barn yr Uchel Lys.
- (2) At ddibenion yr adran hon—
- (a) mae penderfyniad perthnasol yn unrhyw benderfyniad (gan gynnwys cyfarwyddyd neu orchymyn) a wneir mewn achos ar apêl o dan adran 127 yn erbyn hysbysiad gorfodi, ac eithrio penderfyniad o dan adran 128(3)(a) neu (b) i roi cydsyniad neu i ddileu amod mewn cydsyniad;
 - (b) mae'r personau a ganlyn yn bersonau sydd â buddiant—
 - (i) y person a wnaeth yr apêl,
 - (ii) yr awdurdod cynllunio y mae'r adeilad y mae'r hysbysiad gorfodi yn ymwneud ag ef yn ei ardal, a
 - (iii) unrhyw berson arall a chanddo fuddiant yn yr adeilad.
- (3) Ar unrhyw gam o'r achos ar apêl o dan adran 127, caiff Gweinidogion Cymru ddatgan cwestiwn cyfreithiol sy'n codi yn ystod yr achos ar ffurf achos arbennig i gael penderfyniad yr Uchel Lys.
- (4) Mae penderfyniad gan yr Uchel Lys ar achos a ddatgenir o dan is-adran (3) i'w drin fel pe bai'n ddyfarniad gan y llys at ddibenion adran 16 o Ddeddf Uwchlysoedd 1981 (p. 54) (awdurdodaeth y Llys Apêl i glywed a phenderfynu apelau o ddyfarniadau neu orchymynion yr Uchel Lys).
- (5) Pan fo achos yn cael ei ddwyn yn rhinwedd yr adran hon, caiff yr Uchel Lys neu'r Llys Apêl (yn ôl y digwydd) orchymyn bod yr hysbysiad gorfodi i gael effaith, naill ai'n llawn neu i'r graddau a bennir yn y gorchymyn, hyd nes y penderfynir yn

Lluniwyd y ddogfen hon gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo'r sawl sy'n darllen y ddeddfwriaeth, ond nid yw'n fersiwn swyddogol o Fil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)

derfynol ar yr achos ac unrhyw ail wrandawriad a phenderfyniad ar yr apêl gan Weinidogion Cymru.

- (6) Caniateir gwneud gorchymyn o dan is-adran (5) ar ba delerau bynnag y mae'r llys yn ystyried eu bod yn briodol, a all gynnwys telerau sy'n ei gwneud yn ofynnol i'r awdurdod cynllunio roi ymgymeriad ynghylch iawndal neu unrhyw fater arall.
- (7) Caiff rheolau llys wneud darpariaeth –
 - (a) i Weinidogion Cymru fod yn barti i achos yn yr Uchel Lys neu'r Llys Apêl a ddygir yn rhinwedd yr adran hon, naill ai'n gyffredinol neu o dan amgylchiadau a bennir yn y rheolau;
 - (b) ynghylch pwerau'r Uchel Lys neu'r Llys Apêl i anfon y mater yn ôl at Weinidogion Cymru ar gyfer ail wrandawriad a phenderfyniad yn unol â barn neu gyfarwyddyd y llys.
- (8) Ni chaniateir dwyn achos yn yr Uchel Lys o dan yr adran hon ond gyda chaniatâd yr Uchel Lys.
- (9) Ni chaniateir dwyn apêl i'r Llys Apêl yn rhinwedd yr adran hon ond gyda chaniatâd yr Uchel Lys neu'r Llys Apêl.

Nodiadau:

- 1 Mae gwelliant 28 yn cyfeirio at hyn.

...

PENNOD 4
CYFFREDINOL

...

RHAN 6
ASEDAU TREFTADAETH ERAILL A CHOFNODION

Parciau a gerddi hanesyddol

192 Dyletswydd i gynnal a chyhoeddi cofrestr o barciau a gerddi hanesyddol

- (1) Rhaid i Weinidogion Cymru gynnal cofrestr o barciau a gerddi yng Nghymru y maent yn ystyried eu bod o ddiddordeb hanesyddol arbennig, a rhaid iddynt gyhoeddi'r gofrestr gyfredol.
- (2) Rhaid i Weinidogion Cymru benderfynu ~~a fyddai'n briodol, neu i ba raddau y byddai'n briodol, cynnwys~~ pa un ai i gynnwys, neu i ba raddau y dylid cynnwys,¹ fel rhan o gofrestriad parc neu ardd –
 - (a) unrhyw adeilad neu ddŵr sydd arno neu arni, sy'n cydffinio ag ef neu â hi neu sy'n gyfagos iddo neu iddi, neu
 - (b) unrhyw dir sy'n cydffinio ag ef neu â hi neu sy'n gyfagos iddo neu iddi.
- (3) Caiff Gweinidogion Cymru ddiwygio'r gofrestr drwy –

Lluniwyd y ddogfen hon gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo'r sawl sy'n darllen y ddeddfwriaeth, ond nid yw'n fersiwn swyddogol o Fil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)

- (a) ychwanegu cofnod,
 - (b) dileu cofnod, neu
 - (c) diwygio cofnod.
- (4) Cyn gynted ag y bo'n bosibl ar ôl diwygio'r gofrestr, rhaid i Weinidogion Cymru –
- (a) cyflwyno hysbysiad eu bod wedi gwneud hynny i'r personau a grybwyllir yn is-adran (5), a
 - (b) yn achos unrhyw ddiwygiad o dan is-adran (3)(a) neu (c), gynnwys gyda'r hysbysiad gopi o'r cofnod neu'r cofnod diwygiedig yn y gofrestr.
- (5) Y personau y cyfeirir atynt yn is-adran (4) yw –
- (a) pob perchennog a phob meddiannydd ar y parc neu'r ardd o dan sylw (gan gynnwys, os ydynt yn wahanol, berchnogion a meddianwyr unrhyw beth sy'n ymddangos yn y gofrestr yn rhinwedd is-adran (2));
 - (b) yr awdurdod cynllunio y mae'r parc neu'r ardd yn ei ardal ([gan gynnwys, os yw'n wahanol, yr awdurdod cynllunio y mae unrhyw beth sy'n ymddangos yn y gofrestr yn rhinwedd is-adran \(2\) yn ei ardal](#))².
- (6) Yn yr adran hon mae cyfeiriadau at barciau a gerddi yn cynnwys –
- (a) manau hamdden, a
 - (b) unrhyw diroedd eraill sydd wedi eu dylunio (gan gynnwys tirweddau addurnol sydd wedi eu dylunio).

Nodiadau:

- 1 Mae gwelliant 29 yn cyfeirio at hyn.
- 2 Mae gwelliant 30 yn cyfeirio at hyn.

...

RHAN 7

CYFFREDINOL

197 Pŵer i wneud gwybodaeth yn ofynnol drwy hysbysiad

- (1) Caiff awdurdod perthnasol gyflwyno hysbysiad ("hysbysiad gwybodaeth") sy'n ei gwneud yn ofynnol i feddiannydd unrhyw dir neu i berson sy'n cael rhent (naill ai'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol) mewn cysylltiad ag unrhyw dir gadarnhau'n ysgrifenedig –
- (a) natur buddiant y person yn y tir, a
 - (b) enw a chyfeiriad unrhyw berson arall sy'n wybyddus i'r person fel rhywun y mae ganddo fuddiant yn y tir.
- (2) Ond ni chaiff awdurdod perthnasol gyflwyno hysbysiad gwybodaeth oni bai bod ar yr awdurdod angen yr wybodaeth sy'n ofynnol gan yr hysbysiad i'w alluogi –

Lluniwyd y ddogfen hon gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo'r sawl sy'n darllen y ddeddfwriaeth, ond nid yw'n fersiwn swyddogol o Fil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)

- (a) i arfer unrhyw un neu ragor o swyddogaethau'r awdurdod o dan neu yn rhinwedd Rhan 2, neu
 - (b) i wneud gorchymyn neu ddyroddi neu gyflwyno hysbysiad neu ddogfen arall ~~y mae'r awdurdod wedi ei awdurdodi, o dan neu yn rhinwedd Rhan 3, 4 neu 5, i'w wneud, ei ddyroddi neu ei dyroddi neu ei gyflwyno neu ei chyflwyno~~ [o dan neu yn rhinwedd Rhan 3, 4 neu 5](#)¹.
- (3) Caiff hysbysiad gwybodaeth ei gwneud yn ofynnol i'r wybodaeth gael ei rhoi –
- (a) o fewn 21 o ddiwrnodau sy'n dechrau â thrannoeth y diwrnod y cyflwynir yr hysbysiad, neu
 - (b) o fewn unrhyw gyfnod hwy a bennir gan yr hysbysiad neu a ganiateir gan yr awdurdod perthnasol.
- (4) Yn yr adran hon ystyr "awdurdod perthnasol" yw –
- (a) Gweinidogion Cymru;
 - (b) awdurdod lleol (o fewn yr ystyr a roddir gan adran157).

Nodiadau:

- 1 Mae gwelliant 31 yn cyfeirio at hyn.

...

ATODLEN 1

(a gyflwynir gan adran7(4))

DIWEDD GWARCHODAETH INTERIM AR GYFER HENEBION

...

Atebolrwydd troseddol

2. Nid yw'r ffaith bod gwarchodaeth interim wedi dod i ben yn effeithio ar atebolrwydd unrhyw berson i gael ei erlyn a'i gosbi am drosedd o dan ~~adran 30, 33, 41, 58 neu 60~~ [y Ddeddf hon](#)¹ a gyflawnwyd tra oedd y warchodaeth interim yn cael effaith.

...

Nodiadau:

- 1 Mae gwelliant 32 yn cyfeirio at hyn.

ATODLEN 2

(a gyflwynir gan adrannau 10(5) a 82(6))

PENDERFYNIAD AR ADOLYGIAD GAN BERSON A BENODIR GAN
WEINIDOGION CYMRU

...

ATODLEN 3

(a gyflwynir gan adran 12(1))

AWDURDODIAD AR GYFER DOSBARTHAU O WAITH

...

ATODLEN 4

(a gyflwynir gan adran 20(3))

Y WEITHDREFN AR GYFER GORCHMYNION SY'N ADDASU NEU'N DIRYMU
CYDSYNIAD HENEB GOFRESTREDIG

...

Gwneud gorchymyn o dan adran 20

3.
 - (1) Mae'r paragraff hwn yn gymwys pan fo hysbysiad o dan baragraff 1 wedi ei gyflwyno o dan Ran 1 o'r Atodlen hon.
 - (2) Ni chaiff Gweinidogion Cymru wneud y gorchymyn y mae'r hysbysiad yn ymwneud ag ef oni bai –
 - (a) bod y cyfnod ar gyfer gwneud gwrthwynebiadau i'r cynnig wedi dod i ben heb i wrthwynebiad gael ei wneud gan berson y cyflwynwyd yr hysbysiad iddo,
 - (b) os gwnaed gwrthwynebiad gan berson o'r fath o fewn y cyfnod hwnnw, fod pob gwrthwynebiad o'r fath wedi ei dynnu'n ôl, neu
 - (c) os gwnaed gwrthwynebiad yn ystod y cyfnod hwnnw gan berson o'r fath ac nad yw'r gwrthwynebiad wedi ei dynnu'n ôl, fod gofynion is-baragraffau (3) a (4) wedi eu bodloni.
 - (3) Mae gofynion yr is-baragraff hwn wedi eu bodloni os yw Gweinidogion Cymru –
 - (a) yn peri i ymchwiliad lleol gael ei gynnal, neu
 - (b) yn rhoi i'r person a wnaeth y gwrthwynebiad gyfle i ymddangos gerbron person a benodir ganddynt a chael gwrandawriad ganddo.
 - (4) Mae gofynion yr is-baragraff hwn wedi eu bodloni os yw Gweinidogion Cymru –
 - (a) yn ystyried pob gwrthwynebiad a wnaed fel y'i disgrifir yn is-baragraff (2)(c) ac nas tynnwyd yn ôl, a

Lluniwyd y ddogfen hon gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo'r sawl sy'n darllen y ddeddfwriaeth, ond nid yw'n fersiwn swyddogol o Fil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)

- (b) os oes ymchwiliad neu wrandawriad wedi ei gynnal o dan is-baragraff (3), yn ystyried adroddiad y person a'i cynhaliodd.
- (5) Pan fo person yn cymryd y cyfle i ymddangos gerbron person a benodir gan Weinidogion Cymru o dan is-baragraff (3)(b) a chael gwrandawriad ganddo, rhaid i Weinidogion Cymru roi'r cyfle i bob un o'r personau a ganlyn i gael gwrandawriad ar yr un pryd –
- (a) pob person arall y cyflwynwyd yr hysbysiad o dan baragraff 1 iddo, a
- (b) unrhyw berson arall y mae Gweinidogion Cymru yn ystyried ei fod yn briodol.
- (6) Pan fo Gweinidogion Cymru yn gwneud gorchymyn o dan adran 20 yn rhinwedd is-baragraff (2)(a) neu (b), rhaid i'r gorchymyn gael ei wneud ar y telerau a nodir gan yr hysbysiad.
- (7) Pan fo Gweinidogion Cymru yn gwneud gorchymyn o dan adran 20 yn rhinwedd is-baragraff (2)(c), caniateir i'r gorchymyn gael ei wneud naill ai ar y telerau a nodir yn yr hysbysiad neu gydag ~~unrhyw addasiad y mae Gweinidogion Cymru yn ystyried ei fod yn briodol~~ [addasiadau](#)¹.

...

Nodiadau:

- 1 Mae gwelliant 33 yn cyfeirio at hyn.

ATODLEN 5

(a gyflwynir gan adran 27(4))

**TERFYNU DRWY ORCHYMYN GYTUNDEB PARTNERIAETH HENEB
GOFRESTREDIG**

...

Gwneud gorchymyn o dan adran 27

3. (1) Mae'r paragraff hwn yn gymwys pan fo hysbysiad o derfyniad arfaethedig wedi ei gyflwyno o dan Ran 1 o'r Atodlen hon.
- (2) Ni chaiff Gweinidogion Cymru wneud y gorchymyn y mae'r hysbysiad yn ymwneud ag ef oni bai –
- (a) bod y cyfnod ar gyfer gwneud gwrthwynebiadau i'r cynnig wedi dod i ben heb i wrthwynebiad gael ei wneud gan berson y cyflwynwyd yr hysbysiad iddo,
- (b) os gwnaed gwrthwynebiad gan berson o'r fath o fewn y cyfnod hwnnw, fod pob gwrthwynebiad o'r fath wedi ei dynnu'n ôl, neu

Lluniwyd y ddogfen hon gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo'r sawl sy'n darllen y ddeddfwriaeth, ond nid yw'n fersiwn swyddogol o Fil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)

- (c) os gwnaed gwrthwynebiad yn ystod y cyfnod hwnnw gan berson o'r fath ac nad yw'r gwrthwynebiad wedi ei dynnu'n ôl, fod gofynion is-baragraffau (3) a (4) wedi eu bodloni.
- (3) Mae gofynion yr is-baragraff hwn wedi eu bodloni os yw Gweinidogion Cymru –
- (a) yn peri i ymchwiliad lleol gael ei gynnal, neu
- (b) yn rhoi i'r person a wnaeth y gwrthwynebiad gyfle i ymddangos gerbron person a benodir ganddynt a chael gwrandawriad ganddo.
- (4) Mae gofynion yr is-baragraff hwn wedi eu bodloni os yw Gweinidogion Cymru –
- (a) yn ystyried pob gwrthwynebiad a wnaed fel y'i disgrifir yn is-baragraff (2)(c) ac nas tynnwyd yn ôl, a
- (b) os oes ymchwiliad neu wrandawriad wedi ei gynnal o dan is-baragraff (3), yn ystyried adroddiad y person a'i cynhaliodd.
- (5) Pan fo person yn cymryd y cyfle i ymddangos gerbron person a benodir gan Weinidogion Cymru a chael gwrandawriad ganddo o dan is-baragraff (3)(b), rhaid i Weinidogion Cymru roi cyfle i bob un o'r personau a ganlyn i gael gwrandawriad ar yr un pryd –
- (a) pob person arall y cyflwynwyd yr hysbysiad o derfyniad arfaethedig iddo, a
- (b) unrhyw berson arall y mae Gweinidogion Cymru yn ystyried ei fod yn briodol.
- (6) Pan fo Gweinidogion Cymru yn gwneud gorchymyn o dan adran 27 yn rhinwedd is-baragraff (2)(a) neu (b), rhaid gwneud y gorchymyn ar y telerau a nodir gan yr hysbysiad o derfyniad arfaethedig.
- (7) Pan fo Gweinidogion Cymru yn gwneud gorchymyn o dan adran 27 yn rhinwedd is-baragraff (2)(c), caniateir gwneud y gorchymyn naill ai ar y telerau a nodir gan yr hysbysiad o derfyniad arfaethedig neu gydag **unrhyw addasiad y mae Gweinidogion Cymru yn ystyried ei fod yn briodol** [addasiadau](#)¹.

...

Nodiadau:

- 1 Mae gwelliant 34 yn cyfeirio at hyn.

ATODLEN 6

(a gyflwynir gan adrannau 10(5), 17(6), 20(3) a 27(4))

ACHOSION O DAN RAN 2

...

Lluniwyd y ddogfen hon gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo'r sawl sy'n darllen y ddeddfwriaeth, ond nid yw'n fersiwn swyddogol o Fil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)

ATODLEN 7

(a gyflwynir gan adrannau 79(6) a 85(4))

DIWEDD GWARCHODAETH INTERIM NEU RESTRU DROS DRO AR GYFER ADEILADAU

...

Atebolrwydd troseddol

2. Nid yw'r ffaith nad yw'r adeilad yn cael ei drin mwyach fel pe bai'n adeilad rhestredig yn effeithio ar atebolrwydd unrhyw berson i gael ei erlyn a'i gosbi am drosedd o dan ~~adran 117, 118, 121 neu 133~~ y [Ddeddf hon](#)¹ a gyflawnwyd tra oedd yr adeilad yn cael ei drin fel adeilad rhestredig.

...

Nodiadau:

- 1 Mae gwelliant 35 yn cyfeirio at hyn.

ATODLEN 8

(a gyflwynir gan adran 107(3))

Y WEITHDREFN AR GYFER GORCHMYNION SY'N ADDASU NEU'N DIRYMU CYDSYNIAD ADEILAD RHESTREDIG

...

ATODLEN 9

(a gyflwynir gan adran 112)

CAMAU GWEITHREDU YN DILYN CYFLWYNO HYSBYSIAD PRYNU

...

Camau gweithredu i'w cymryd gan Weinidogion Cymru os caiff hysbysiad prynu ei wrthod gan awdurdod cynllunio

2. (1) Mae'r paragraff hwn yn gymwys pan fo copi o hysbysiad prynu yn cael ei anfon at Weinidogion Cymru o dan baragraff 1(6).
(2) Rhaid i Weinidogion Cymru gadarnhau'r hysbysiad prynu os ydynt wedi eu bodloni—
 - (a) bod y setiau o amodau yn adran 109 wedi eu bodloni mewn perthynas â'r tir y mae'r hysbysiad yn ymwneud ag ef, a

Lluniwyd y ddogfen hon gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo'r sawl sy'n darllen y ddeddfwriaeth, ond nid yw'n fersiwn swyddogol o Fil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)

- (b) bod y tir y mae'r hysbysiad yn ymwneud ag ef yn cynnwys yr holl dir sy'n cydffinio â'r adeilad rhestredig neu sy'n gyfagos iddo y maent yn ystyried bod ei angen –
- (i) ar gyfer diogelu'r adeilad neu ei amwynderau,
 - (ii) ar gyfer darparu neu hwyluso mynediad iddo, neu
 - (iii) ar gyfer ei reolaethu'n briodol neu ei reoli'n briodol,
- ond mae hyn yn ddarostyngedig i'r darpariaethau a ganlyn.
- (3) Os yw Gweinidogion Cymru wedi eu bodloni nad yw'r setiau o amodau yn adran 109 wedi eu bodloni ond mewn perthynas â rhan o'r tir, rhaid iddynt gadarnhau'r hysbysiad mewn perthynas â'r rhan honno yn unig.
- (4) Yn lle cadarnhau'r hysbysiad prynu, caiff Gweinidogion Cymru –
- (a) yn achos hysbysiad a gyflwynir o ganlyniad i wrthod cydsyniad adeilad rhestredig ar gyfer unrhyw waith, roi cydsyniad adeilad rhestredig ar gyfer y gwaith;
 - (b) yn achos hysbysiad a gyflwynir o ganlyniad i roi cydsyniad adeilad rhestredig ar gyfer unrhyw waith yn ddarostyngedig i amodau, amrywio neu ddileu'r amodau i'r graddau y maent yn ystyried bod hynny yn angenrheidiol i alluogi gwneud y tir y mae'r hysbysiad yn ymwneud ag ef ~~fel bod modd ei ddefnyddio'n rhesymol fuddiol yn ddefnyddiadwy~~¹ drwy gyflawni'r gwaith;
 - (c) yn achos hysbysiad a gyflwynir o ganlyniad i orchymyn o dan adran 107 sy'n dirymu cydsyniad adeilad rhestredig, ddirymu'r gorchymyn;
 - (d) yn achos hysbysiad a gyflwynir o ganlyniad i orchymyn o dan yr adran honno sy'n addasu cydsyniad adeilad rhestredig ar gyfer unrhyw waith drwy osod amodau, amrywio neu ddileu'r amodau i'r graddau y maent yn ystyried bod hynny yn angenrheidiol i alluogi gwneud y tir y mae'r hysbysiad yn ymwneud ag ef ~~fel bod modd ei ddefnyddio'n rhesymol fuddiol yn ddefnyddiadwy~~² drwy gyflawni'r gwaith.
- (5) Mae is-baragraff (6) yn gymwys os yw Gweinidogion Cymru yn ystyried y gellid gwneud y tir y mae'r hysbysiad yn ymwneud ag ef, neu unrhyw ran ohono, ~~fel bod modd ei ddefnyddio neu ei defnyddio yn rhesymol fuddiol yn ddefnyddiadwy~~³ o fewn amser rhesymol drwy gyflawni –
- (a) unrhyw waith arall y dylai cydsyniad adeilad rhestredig gael ei roi ar ei gyfer, neu
 - (b) unrhyw ddatblygiad y dylai caniatâd cynllunio gael ei roi ar ei gyfer.
- (6) Yn lle cadarnhau'r hysbysiad prynu mewn perthynas â'r tir neu'r rhan honno ohono, caiff Gweinidogion Cymru gyfarwyddo, os gwneir cais am gydsyniad adeilad rhestredig ar gyfer y gwaith hwnnw, neu am ganiatâd cynllunio ar gyfer y datblygiad hwnnw, fod rhaid ei roi.
- (7) Wrth gadarnhau hysbysiad prynu caiff Gweinidogion Cymru, os ydynt yn ystyried ei bod yn briodol gan roi sylw i'r defnydd tebygol yn y pen draw o'r tir y mae'r hysbysiad yn ymwneud ag ef, addasu'r hysbysiad mewn perthynas â'r holl dir neu unrhyw ran ohono drwy roi awdurdod lleol arall neu

Lluniwyd y ddogfen hon gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo'r sawl sy'n darllen y ddeddfwriaeth, ond nid yw'n fersiwn swyddogol o Fil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)

ymgymerwr statudol yn lle'r awdurdod cynllunio y cyflwynwyd yr hysbysiad iddo.

- (8) Os nad yw Gweinidogion Cymru wedi eu bodloni fel a grybwyllir yn is-baragraff (2) mewn perthynas â hysbysiad prynu, rhaid iddynt wrthod cadarnhau'r hysbysiad.
- (9) Yn y paragraff hwn mae cyfeiriadau at y tir y mae hysbysiad prynu yn ymwneud ag ef yn gyfeiriadau at yr adeilad rhestredig a'r tir cysylltiedig (os oes tir cysylltiedig) y cyflwynir yr hysbysiad mewn cysylltiad ag ef.

...

Dehongli'r Atodlen

7. (1) Yn yr Atodlen hon –

mae i ~~“tir cysylltiedig” (“associated land”) yr ystyr~~ “defnyddiadwy” (“usable”) a “tir cysylltiedig” (“associated land”) yr ystyr⁴ a roddir gan adran 109(8);

mae “ymgymerwr statudol” (“statutory undertaker”) yn cynnwys gweithredwr cod cyfathrebu electronig a chyn-weithredwr telathrebu cyhoeddus.

- (2) Yn y diffiniad o “ymgymerwr statudol” yn is-baragraff (1) –

mae i “cyn-weithredwr telathrebu cyhoeddus” (“former public telecommunications operator”) yr ystyr a roddir i “former PTO” gan baragraff 1(1) o Atodlen 17 i Ddeddf Cyfathrebiadau 2003 (p. 21);

mae i “gweithredwr cod cyfathrebu electronig” yr ystyr a roddir i “electronic communications code operator” gan baragraff 1(1) o Atodlen 17 i Ddeddf Cyfathrebiadau 2003.

Nodiadau:

- 1 Mae gwelliant 36 yn cyfeirio at hyn.
- 2 Mae gwelliant 37 yn cyfeirio at hyn.
- 3 Mae gwelliant 38 yn cyfeirio at hyn.
- 4 Mae gwelliant 39 yn cyfeirio at hyn.

ATODLEN 10

(a gyflwynir gan adran 115(5))

Y WEITHDREFN AR GYFER GORCHMYNION SY’N TERFYNU CYTUNDEBAU PARTNERIAETHAU ADEILADAU RHESTREDIG

...

Lluniwyd y ddogfen hon gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo'r sawl sy'n darllen y ddeddfwriaeth, ond nid yw'n fersiwn swyddogol o Fil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)

ATODLEN 11

(a gyflwynir gan adran 161(5))

EFFAITH ADRAN 161 YN PEIDIO Â BOD YN GYMWYS I ADEILAD

...

Atebolrwydd troseddol

2. (1) Nid yw'r ffaith bod yr adeilad yn peidio â bod yn adeilad y mae adran 161 yn gymwys iddo yn effeithio ar atebolrwydd unrhyw berson i gael ei erlyn a'i gosbi am drosedd ~~a grybwyllir yn is-baragraff (2) a gyflawnwyd tra oedd adran 161 yn gymwys iddo.~~
- (2) ~~Y troseddau y cyfeirir atynt yn is-adran (1) yw troseddau a gyflawnir o dan—~~
- ~~(a) adran 117 fel y'i cymhwysir gan adran 163 (torri adran 161 neu fethu â chydymffurfio ag amod mewn cydsyniad),~~
 - ~~(b) adran 121 fel y'i cymhwysir gan adran 163 (torri hysbysiad stop dros dro), neu~~
 - ~~(c) adran 133 fel y'i cymhwysir gan adran 163 (methu â chydymffurfio â hysbysiad gorfodi) o dan y Ddeddf hon a gyflawnwyd tra oedd adran 161 yn gymwys iddo¹.~~

...

Nodiadau:

- 1 Mae gwelliant 40 yn cyfeirio at hyn.

ATODLEN 12

(a gyflwynir gan adran 173(6))

PENDERFYNU APÊL GAN BERSON A BENODIR NEU WEINIDOGION CYMRU

...

ATODLEN 13

(a gyflwynir gan adran 211(1))

MÂN DDIWYGIADAU, DIWYGIADAU CANLYNIADOL A DIDDYMIADAU

...

Deddf Adeiladu 1984 (p. 55)

...

65 Ar ôl adran 79 mewnosoder —

"79A Wales: exercise of powers under sections 77 and 79 in relation to

Lluniwyd y ddogfen hon gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo'r sawl sy'n darllen y ddeddfwriaeth, ond nid yw'n fersiwn swyddogol o Fil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)

listed buildings, buildings in conservation areas etc.

- (1) Before taking any steps mentioned in subsection (3) in relation to a listed building, a local authority in Wales must—
 - (a) if it is the planning authority for the area in which the building is situated, consider whether it should instead exercise its powers under sections 137 and 138 of the Historic Environment (Wales) Act 2023 (compulsory acquisition and repairs notices), and
 - (b) in any case, consider whether it should instead exercise its powers under section 144 of that Act (urgent preservation works).
- (2) Before taking any steps mentioned in subsection (3) in relation to—
 - (a) a building in relation to which interim protection or temporary listing has effect under Chapter 1 of Part 3 of the Historic Environment (Wales) Act 2023, or
 - (b) a building ~~to which section 161 of that Act applies¹~~ that is subject to a direction under section 164 of that Act (urgent works to preserve buildings in conservation areas),a local authority in Wales must consider whether it should instead exercise its powers under section 144 of that Act.
- (3) The steps referred to in subsections (1) and (2) are steps with a view to—
 - (a) obtaining an order under section 77(1)(a), or
 - (b) serving a notice under section 79(1).
- (4) In subsection (1), “listed building” and “planning authority” have the same meanings as in the Historic Environment (Wales) Act 2023.”

...

Deddf Diwygio Cyfraith Lesddaliad, Tai a Datblygu Trefol 1993 (p. 28)

- 166 Yn adran 70 o Ddeddf Diwygio Cyfraith Lesddaliad, Tai a Datblygu Trefol 1993—
- (a) yn is-adran (14), ~~ar ôl “section 73” mewnosoder “as they apply—~~
 - (i) yn y geiriau o flaen paragraff (a), yn lle “in section 73” rhodder “section 73 as they apply in relation to England,”;
 - (ii) ym mharagraff (a), ar ôl “Town and Country Planning Act 1990” mewnosoder “as it applies² in relation to England,”;
 - (b) ar ôl is-adran (14) mewnosoder—
 - “(15) In this section and section 73 as they apply in relation to Wales—
 - (a) “conservation area” has the same meaning as in the Historic Environment (Wales) Act 2023;

Lluniwyd y ddogfen hon gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo'r sawl sy'n darllen y ddeddfwriaeth, ond nid yw'n fersiwn swyddogol o Fil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)

(b) "local planning authority" ~~has the same meaning as in the Town and Country Planning Act 1990.~~ is to be interpreted in accordance with Part 1 of the Town and Country Planning Act 1990,

and in that Part as it applies in relation to Wales references to "the planning Acts" are to be treated as including this Act³

...

Deddf Cyfiawnder Troseddol a Threfn Gyhoeddus 1994 (p. 33)

171 ...

172 Yn adran 60C(8), ym mharagraff (b) o'r diffiniad o "land", ar ôl "the Ancient Monuments and Archaeological Areas Act 1979" mewnosoder "or the Historic Environment (Wales) Act 2023".⁴

...

Nodiadau:

- 1 Mae gwelliant 41 yn cyfeirio at hyn.
- 2 Mae gwelliant 42 yn cyfeirio at hyn. Bydd holhti is-baragraff (a) i adlewyrchu'r ffaith fod (i) a (ii) yn cael eu mewnosod yn cael ei drin fel newid argraffu, os caiff y gwelliant ei dderbyn.
- 3 Mae gwelliant 43 yn cyfeirio at hyn.
- 4 Mae gwelliant 44 yn cyfeirio at hyn.

ATODLEN 14

(a gyflwynir gan adran 211(2))

DARPARIAETHAU TROSIANNOL A DARPARIAETHAU ARBED

...

Dehongli

- 8 At ddibenion paragraffau 6 a 7, mae gweithrediad gweithred warcheidiaeth sy'n ymwneud â heneb yn cael effaith uniongyrchol ar berson os yw'r person wedi ei rwymo gan y weithred honno a bod yr heneb yn ei feddiant neu yn ei feddiannaeth.

RHAN 3

AMRYWIOL

Y drosedd o dorri hysbysiad stop dros dro mewn perthynas â heneb gofrestredig

- 9 Nid yw adran 33(4)(b) yn gymwys mewn perthynas ag achos ar gyfer trosedd sy'n ymwneud â hysbysiad stop dros dro a ddyroddwyd cyn i adran 33 ddod i rym.

Cyflwyno hysbysiad gorfodi a'r hysbysiad yn cymryd effaith mewn perthynas â heneb gofrestredig

- 10 Nid yw adran 36(5)(a) yn gymwys mewn perthynas â chyflwyno hysbysiad gorfodi a ddyroddwyd cyn i adran 36 ddod i rym.

Hysbysiad prynu a gyflwynir i gyngor mewn perthynas ag adeilad mewn Parc Cenedlaethol

- 11 (1) Mae is-baragraff (2) yn gymwys mewn perthynas â hysbysiad prynu sydd wedi ei gyflwyno i gyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol yng Nghymru mewn perthynas ag adeilad mewn Parc Cenedlaethol cyn i adran 109 ddod i rym.
- (2) Mae'r darpariaethau a ganlyn i'w darllen fel pe bai cyfeiriadau at awdurdod cynllunio yn gyfeiriadau at y cyngor –
- (a) adran 183(7)(c);
 - (b) adran 186(3) a (7);
 - (c) Atodlen 9.¹

Nodiadau:

- 1 Mae gwelliant 45 yn cyfeirio at hyn.